

Právo členského štátu - Lotyšsko

Upozorňujeme, že verzia tejto stránky v pôvodnom jazyku [lv](#) bola nedávno zmenená. Na preklade zobrazenej jazykovej verzie v súčasnosti pracujeme.

V tejto časti nájdete informácie o právnom systéme v Lotyšsku.

Pramene práva

Lotyšsko má kontinentálny právny systém. Najdôležitejším prameňom práva sú všeobecne záväzné normatívne akty v písanej podobe.

Všeobecne záväzné normatívne akty

Právne vzťahy medzi verejnoprávnymi orgánmi a fyzickými osobami alebo inými nositeľmi práv sú upravené všeobecne záväznými normatívnymi aktami (*ārējie normatīvie akti*).

Typy všeobecne záväzných normatívnych aktov podľa stupňa právnej sily:

- ústava Lotyšskej republiky,
- zákony prijaté Parlamentom,
- nariadenia vlády,
- nariadenia Banky Lotyšska, Komisie pre finančné a kapitálové trhy a Komisie pre sieťové odvetvia (majú v právnom poriadku Lotyšska rovnakú právnu silu ako nariadenia vlády),
- záväzné nariadenia miestnej samosprávy.

Právne normy Európskej únie sa uplatňujú podľa svojho zaradenia v hierarchii všeobecne záväzných normatívnych aktov. Pri uplatňovaní právnych noriem EÚ musia inštitúcie a sudy zohľadniť aj judikatúru Európskeho súdneho dvora.

Právne normy medzinárodného práva (bez ohľadu na ich zdroj) sa uplatňujú podľa svojho zaradenia v hierarchii všeobecne záväzných normatívnych aktov. Ak sa vyskytne kolízia medzi právnou normou medzinárodného práva a normou lotyšského práva s tou istou právnou silou, musí sa uplatniť právna norma medzinárodného práva.

Zákony a nariadenia vlády sú záväzné na celom území Lotyšska a nikto sa nemôže odvolávať na ich neznalosť. Neznalosť zákonov a nariadení vlády nezbavuje osoby povinnosti ich dodržiavania.

Záväzné nariadenia miestnej samosprávy sú záväzné pre všetky fyzické a právnické osoby na príslušnom administratívnom území.

Právo legislatívnej iniciatívy majú:

- lotyšský ľud pri výkone svojej zákonodarnej právomoci (1/10 všetkých voličov môže predložiť návrh právneho predpisu Parlamentu, občania sa tiež môžu zúčastniť referenda),
- Parlament (Saeima) má zákonodarnú právomoc,
- vláda má právomoc vydávať nariadenia na základe zákona,
- Banka Lotyšska, Komisia pre finančné a kapitálové trhy a Komisia pre sieťové odvetvia majú právomoc vydávať nariadenia na základe zákona,
- miestne orgány majú právomoc vydávať nariadenia na základe zákona.

Interné normatívne akty

Interné normatívne akty (*iekšējie normatīvie akti*) vydávajú verejnoprávne subjekty s cieľom stanoviť svoje vlastné interné pracovné postupy a pracovné postupy podriadených orgánov alebo s cieľom objasniť postupy uplatňovania všeobecne záväzných právnych aktov v oblasti svojej činnosti. Interné normatívne akty nie sú právne záväzné pre fyzické osoby. Ak inštitúcia vydá rozhodnutie týkajúce sa fyzickej osoby, nemôže ho založiť na internej právnej úprave.

Typy interných normatívnych aktov:

- stanovy (*nolikums*), ktoré upravujú štruktúru a organizáciu práce inštitúcie,
- interný rokovací poriadok (*reglaments*) – upravuje štruktúru vnútorných zložiek subjektu a ich činnosti,
- odporúčania (*ieteikumi*) – upravujú uplatňovanie voľnej úvahy zverenej právnymi predpismi a internými normatívnymi aktami stanovením jednotného postupu v podobných prípadoch. V individuálnych prípadoch, ak na to existuje dostatočné odôvodnenie, sa odporúčania nemusia uplatniť.
- pokyny (*instrukcija*) – stanovujú spôsob uplatňovania právnych predpisov a všeobecných právnych princípov
- interné nariadenia (*iekšējie noteikumi*) – upravujú postupy prijímania administratívnych rozhodnutí, ako majú administratívni úradníci a iní zamestnanci vykonávať svoje povinnosti, etické kódexy, bezpečnosť na pracovisku a iné záležitosti týkajúce sa činností predmetnej inštitúcie.

Všetky typy interných normatívnych aktov majú rovnaký právny status. Ak vznikne kolízia medzi internými normatívnymi aktami, použije sa akt vydaný hierarchicky najvyšším orgánom alebo úradníkom.

Právomoc na vydávanie interných normatívnych aktov majú:

- vláda,
- člen vlády,
- orgán zodpovedný za verejnoprávny subjekt,
- vedenie verejnoprávneho orgánu.

Pramene práva – druhy

Pramene práva možno rozdeliť do týchto druhov:

- normatívne akty (*normatīvie akti*) – normatívne akty ustanovujú normy, upravujú ich platnosť a menia alebo rušia iné normy, normatívne akty sa delia na všeobecne záväzné normatívne akty a na interné normatívne akty,
- všeobecné právne princípy – písané (obsiahnuté v zákonoch a nariadeniach) alebo nepísané základné pravidlá upravujúce všeobecnú zákonnosť v spoločenskom živote,
- právne obyčaje – pravidlá správania, ktoré sa vyvinuli v dôsledku dlhodobého uplatňovania. Právna obyčaj sa používa pri stanovení práv a výklade ustanovení práva, ak predmetná vec nie je upravená zákonom alebo iným právnym predpisom,
- judikatúra – súbor judikátov obsahujúci správne a hodnotné abstraktné právne nálezy, ktoré môžu sudcovia využiť v iných veciach na účely odôvodnenia svojich rozhodnutí,
- právna náuka (*doktrīna*) – súbor názorov právnych vedcov poskytujúci výklad ustanovení práva, ich pôvodu a ich uplatňovania. Na právnu náuku sa často odkazuje v odôvodnení rozhodnutí súdov a verejných správnych orgánov.

Hierarchia prameňov práva:

Primárne pramene práva

- zákony a nariadenia – toto sú pramene práva s najvyšším stupňom právnej sily, uplatňujú sa podľa svojho zaradenia v hierarchii všeobecne záväzných normatívnych aktov.
- všeobecné právne princípy – tento prameň práva sa uplatňuje v prípade, ak predmetná vec nie je upravená všeobecne záväzným právnym aktom. Všeobecné právne princípy sa taktiež používajú pri výklade zákonov a nariadení. Všeobecné právne princípy nie sú hierarchicky usporiadané a majú rovnaký stupeň právnej sily.
- právne obyčaje – používajú sa pri stanovení práv a výklade ustanovení práva, ak predmetná vec nie je upravená zákonom alebo iným právnym predpisom,

Sekundárne pramene práva

- judikatúra – súdne rozhodnutia, ktoré sú v súlade s procesnými pravidlami záväzné pre súdy rozhodujúce v iných veciach. Ide o právoplatné rozhodnutia, ktoré sú záväzné pre všetky strany a s ktorými sa musí nakladať ako so zákonmi.

Rozsudky Ústavného súdu sú záväzné pre všetky štátne a miestne orgány verejnej správy, inštitúcie, úrady a úradníkov, vrátane súdov, a aj pre fyzické a právnické osoby. Ustanovenie zákonov a iných právnych predpisov, ktoré Ústavný súd vyhlásil za nesúladne s ustanovením prameňa práva s vyššou právnou silou, sa považuje za zrušené od dátumu zverejnenia rozsudku, ak Ústavný súd nerozhodne inak.

Ak Ústavný súd vyhlásil medzinárodnú dohodu podpísanú alebo uzatvorenú Lotyšskom za nesúladnú s ústavou, vláda je povinná bezodkladne prijať zmeny k tejto dohode alebo dohodu zmeniť, zrušiť jej platnosť, odložiť jej vykonávanie alebo odstúpiť od nej.

Ak rozhodnutie Ústavného súdu, ktorým sa rozhoduje o ústavnej sťažnosti, obsahuje výklad ustanovenia práva, tento výklad je záväzný pre všetky štátne a miestne samosprávne orgány, inštitúcie a úradníkov, vrátane súdov, a aj pre fyzické a právnické osoby.

- Na právnú náuku sa často odkazuje v odôvodnení rozhodnutí súdov a verejných správnych orgánov. Právna doktrína nemá žiadnu právnú silu a nie je záväzná.

Inštitucionálny rámec

Subjekty s právomocou prijímať všeobecne záväzné normatívne akty

Zákonodarnú právomoc má **Parlament (Seima) a občania Lotyšska**, ktorí majú právo zúčastňovať sa referendách.

Vláda má právomoc vydávať vykonávacie normatívne akty v podobe nariadení (*noteikumi*) v týchto prípadoch:

- na základe zákona,
- na účely schválenia medzinárodnej dohody alebo jej návrhu medzinárodnej dohody, vypovedania medzinárodnej dohody alebo pozastavenia jej vykonávania, ak Ústava alebo zákon nestanovujú inak,
- v prípade potreby na vykonanie legislatívnych aktov Európskej únie, ak predmetná vec nie je upravená zákonom, takéto nariadenia nesmú obmedzovať základné práva fyzických osôb.

Banka Lotyšska, Komisia pre finančné a kapitálové trhy a Komisia pre sieťové odvetvia môžu prijímať vykonávacie normatívne akty (nariadenia, *noteikumi*) len na základe zákona a len v rámci svojej pôsobnosti.

Miestna samospráva – legislatívne práva normatívnych aktov (záväzných nariadení) založené na zákone alebo nariadeniach vlády.

Proces prijímania normatívnych aktov

Táto časť poskytuje stručný prehľad legislatívnych procesov.

Zákon:

Predkladanie návrhov zákonov

Návrhy zákonov môže predložiť Parlamentu prezident, vláda, parlamentný výbor, skupina aspoň piatich poslancov alebo, v súlade s postupmi a prípadmi uvedenými v ústave, jedna desatina voličov.

Perokovanie a prijatie návrhu zákona Parlamentom

Parlament prerokuje návrh zákona v troch čítaniach. Návrhy zákonov, ktoré sa považujú za urgentné, návrh štátneho rozpočtu, zmeny štátneho rozpočtu a návrhy zákonov o ratifikácii medzinárodných dohôd sa prijímajú v druhom čítaní.

Ak návrh zákona prejde tromi čítaniami (alebo vo vyššie uvedených prípadoch dvoma čítaniami) a ak je schválený v hlasovaní absolútnou väčšinou prítomných členov parlamentu, považuje sa za prijatý a stáva sa zákonom.

Vyhlásenie zákona

Všetky prijaté zákony doručí predsedníctvo Parlamentu (*Prezidijs*) prezidentovi, ktorý ich vyhlasuje.

Prezident vyhlasuje zákony schválené Parlamentom (Saeima) najskôr v desiaty deň a najneskôr dvadsiaty prvý deň po ich prijatí. Zákon nadobúda účinnosť 14 dní po jeho vyhlásení (uverejnení) v úradnom vestníku Lotyšskej republiky (*Latvijas Vēstnesis*), ak nie je v danom zákone uvedené inak.

Právo odložiť vyhlásenie zákona

Prezident má právo požiadať, aby sa návrh zákona znova prerokoval a má právo odložiť vyhlásenie zákona o dva mesiace.

Prezident vykonáva svoje právo vrátiť návrh zákona z vlastnej iniciatívy. Prezident môže odložiť uverejnenie zákona len v prípade, ako o to požiada aspoň jedna tretina všetkých členov Parlamentu. Prezident alebo jedna tretina členov Parlamentu môžu tieto práva uplatniť do desiatich dní od prijatia zákona Parlamentom.

Takto odložený zákon sa postúpi do vnútroštátneho referenda, ak si to vyžiada minimálne jedna desatina voličov počas zhromažďovania podpisov. Ak sa počas dvojmesačného obdobia odkladu takáto žiadosť nepodá, zákon sa uverejní. Referendum sa však neuskutoční, ak Parlament odhlasuje zákon znova a ak budú za prijatie zákona hlasovať aspoň tri štvrtiny členov Parlamentu (Saeima).

Zákon prijatý Parlamentom (Saeima) a odložený prezidentom sa môže zrušiť v referende, ktorého sa zúčastní aspoň polovičný počet voličov, ktorí sa zúčastnili predchádzajúcich parlamentných (Saeima) volieb, a ak za zrušenie zákona bude hlasovať väčšina voličov.

Nie všetky zákony sa však môžu stať predmetom referenda. Rozpočet a zákony o pôžičkách, daniach, clách, železničných tarifách, vojenskej službe, vyhlásení a začatí vojny, uzatvorení mierovej zmluvy, vyhlásení núdzového stavu a jeho ukončenia, mobilizácii a demobilizácii, ako aj dohody s inými krajinami sa nemôžu stať predmetom vnútroštátneho referenda.

Nadobudnutie účinnosti zákonov

Zákon nadobúda účinnosť 14 dní po jeho vyhlásení (uverejnení) v úradnom vestníku Lotyšskej republiky (*Latvijas Vēstnesis*), ak nie je v danom zákone uvedené inak. Lehota nadobudnutia účinnosti začína plynúť dňom nasledujúcim po uverejnení predmetného zákona.

Zrušenie zákona

Zákon sa zrušuje:

- ak nadobudne účinnosť zrušujúci zákon,
- ak nadobudnú účinnosť prechodné ustanovenia iného zákona, ktorým sa predchádzajúci zákon zrušuje,
- ak sa právoplatným rozhodnutím ústavného súdu zruší daný zákon,
- ak v prípade termínovaných zákonov uplynie obdobie ich stanovenej platnosti.

Nariadenia vlády

Predloženie návrhu nariadenia vlády vláde

Návrhy nariadenia vlády môžu podávať ministerstvá, úrad vlády alebo inštitúcia štátnej správy podriadená premiérovi. Vláde ich predkladá člen vlády.

Návrh nariadenia vypracovaný iným štátnym alebo miestnym orgánom, MVO alebo sociálnym partnerom predkladá vláde riaditeľ daného orgánu alebo člen vlády politicky zodpovedný za príslušnú oblasť, sektor alebo podsektor.

Prerokovanie a schválenie návrhu nariadenia vlády

Návrh nariadenia vlády predložený vláde sa oznamuje a prerokúva na zasadnutiach štátnych tajomníkov. Po oznámení návrhu nariadenia vlády sa návrh odošle relevantným ministerstvám (a v prípade potreby iným inštitúciám) na pripomienkovanie. Ministerstvo spravodlivosti a ministerstvo financií vydávajú stanoviská ku všetkým návrhom. Počas obdobia schvaľovania môžu svoje stanoviská predložiť zástupcovia mimovládnych organizácií.

Návrh nariadenia vlády, v prípade ktorého bola dosiahnutá dohoda, sa prerokuje na zasadnutí vlády. Návrh nariadenia, v prípade ktorého nebola dosiahnutá dohoda, sa predloží na rokovanie výboru vlády. Návrh, ktorý sa schváli na zasadnutí výboru vlády, sa postúpi vláde na prerokovanie. Ak vláda schváli návrh, považuje sa za prijatý a stane sa nariadením vlády.

Vyhlásenie nariadenia vlády

Nariadenia vlády sa vyhlasujú zverejnením v úradnom vestníku Lotyšskej republiky (*Latvijas Vēstnesis*).

Nadobudnutie účinnosti nariadení vlády

Nariadenie vlády nadobúda účinnosť deň po jeho uverejnení v úradnom vestníku Lotyšskej republiky (*Latvijas Vēstnesis*), ak nie je stanovené inak.

Zrušenie nariadenia vlády

Nariadenie vlády stráca platnosť:

- ak nadobudne účinnosť nariadenie vlády, ktorým sa zrušuje predchádzajúce nariadenie vlády,
- ak nadobudne účinnosť ustanovenie nariadenia vlády o zrušení predchádzajúceho nariadenia vlády,
- ak ustanovenie zákona, od ktorého bolo nariadenie odvodené, stratí platnosť,
- ak sa právoplatným rozhodnutím ústavného súdu zruší platnosť daného nariadenia vlády,
- ak v prípade termínovaných nariadení vlády uplynie obdobie ich stanovenej platnosti.

Nariadenia Banky Lotyšska, nariadenia Komisie pre finančné a kapitálové trhy a nariadenia Komisie pre sieťové odvetvia

Postup upravujúci vyhlásenie, nadobudnutie účinnosti a zrušenie nariadení Banky Lotyšska, nariadení Komisie pre finančné a kapitálové trhy a nariadení Komisie pre sieťové odvetvia je podobný postupu vyhlásenia, nadobudnutia účinnosti a zrušenia nariadení vlády.

Záväzné nariadenia miestnej samosprávy

Predloženie návrhu záväzného nariadenia miestnej rade

Návrh záväzného nariadenia samosprávy môže predložiť miestnej rade jej predseda, výbor, členovia, iniciátor mimoriadneho zasadnutia a predseda mestskej, obvodnej alebo obecnej správy.

Prerokovanie a prijatie návrhu záväzného nariadenia samosprávy

Návrh záväzného nariadenia samosprávy sa bude považovať za prijatý a stane sa záväzný, ak viac ako polovica prítomných členov miestnej rady bude hlasovať za a ak zákon nestanovuje inak.

Rada postúpi nariadenie a dôvodovú správu ministerstvu ochrany životného prostredia a regionálneho rozvoja v písomnej a elektronickej forme do troch dní od dátumu podpisu. Ministerstvo posúdi zákonnosť nariadenia v lehote jedného mesiaca od doručenia a pošle miestnej rade svoje stanovisko.

Ak stanovisko ministerstva neobsahuje žiadne námietky, pokiaľ ide o zákonnosť nariadenia, alebo sa v rámci stanovenej lehoty neodošle žiadne stanovisko miestnej rade, miestna rada vydá záväzné nariadenie v schválenom znení.

Ak sa v stanovisku ministerstva konštatuje, že nariadenie alebo jeho časť je v rozpore so zákonom, miestna rada opravi nariadenie podľa stanoviska a vydá zmenené nariadenie. Ak miestna rada nesúhlasí so stanoviskom alebo s ním súhlasí len čiastočne, poskytne odôvodnenie svojho rozhodnutia a vydá nariadenie. Nariadenie sa odošle ministerstvu ochrany životného prostredia a regionálneho rozvoja v písomnej a elektronickej forme do troch dní od dátumu podpisu.

Vyhlásenie záväzných nariadení samosprávy

Záväzná nariadenia samosprávy sú vyhlásené ich zverejnením v miestnom vestníku alebo v bezplatnej publikácii. Mestská rada (*R epublicas pilsētas dome*) vyhlasuje záväzná nariadenia zverejnením v úradnom vestníku Lotyšskej republiky (*Latvijas Vēstnesis*). Dôvodová správa sa uverejňuje spolu s nariadením.

Po nadobudnutí účinnosti sa nariadenia uverejnia na webovom sídle miestneho orgánu. Záväzná predpisy okresných rád (*novada domes*) sa sprístupňujú v budove obecnej rady a kanceláriách farností alebo správnych úradov miest.

Ministerstvo ochrany životného prostredia a regionálneho rozvoja uverejňuje záväzná nariadenia miestnej správy na svojom webovom sídle.

Nadobudnutie účinnosti záväzných nariadení samosprávy

Záväzná nariadenia nadobúdajú účinnosť dňom nasledujúcim po ich uverejnení v novinách alebo bezplatnej publikácii, pokiaľ nie je v nariadení uvedený neskorší dátum nadobudnutia účinnosti.

Zrušenie záväzných nariadení samosprávy

Záväzná nariadenie samosprávy sa zrušuje:

- ak ho zruší iné záväzná nariadenie,
- ak nadobudne účinnosť ustanovenie iného záväzného nariadenia o zrušení predchádzajúceho nariadenia,
- ak sa zruší ustanovenie primárneho právneho aktu, od ktorého je predmetné záväzná nariadenie odvodené,

- ak sa právoplatným rozhodnutím ústavného súdu zruší platnosť daného nariadenia,
- ak v prípade termínovaných záväzných nariadení uplynie obdobie ich stanovenej platnosti.

Právne databázy

Latvijas Vēstnesis, úradný vestník Lotyšskej republiky

Úradná publikácia *Latvijas Vēstnesis* je úradným vestníkom Lotyšskej republiky. Uverejnenie informácie v *Latvijas Vēstnesis* predstavuje jej úradne uverejnenie.

- Úradné uverejnenie je verejne autentické a právne záväzné.
- Nikto sa nemôže odvolávať na neznalosť právnych aktov alebo úradných oznámení uverejnených v úradnom vestníku.

Úradné elektronické vydanie vestníka *Latvijas Vēstnesis* sa od 1. júla 2012 uverejňuje na portáli <https://www.vestnesis.lv/>. Informácie uverejnené na adrese <https://www.vestnesis.lv/> pred týmto dátumom slúžia len na informačné účely. Uverejnenie tejto informácie v tlačenej verzii *Latvijas Vēstnesis* predstavuje jej úradné uverejnenie.

Konsolidovaná legislatíva

Konsolidované zákony, nariadenia vlády a iné normatívne akty sú dostupné na webovom sídle lotyšskej zbierky zákonov <http://www.likumi.lv/>. Všetky konsolidované znenia normatívnych aktov slúžia len na informačné účely. Webové sídlo prevádzkuje úradný vydavateľ [VSIA Latvijas Vēstnesis](#).

Úradný vydavateľ

Vydavateľ úradného vestníka *Latvijas Vēstnesis* je rovnaký ako v prípade predchádzajúceho úradného vestníka rovnakého mena: [VSIA Latvijas Vēstnesis](#).

Úradný vydavateľ dodržiava medzinárodné normy ISO 2008: 9001 (systém riadenia) a ISO 2005: 270001 (bezpečnosť informácií).

Je prístup do databázy bezplatný?

Áno, *Latvijas Vēstnesis* je k dispozícii bezplatne. Elektronický archív *Latvijas Vēstnesis* je takisto k dispozícii **bezplatne**. Prístup na webové sídlo konsolidovaných právnych aktov je tiež bezplatné.

Odkazy

[Saeima \(Parlament\) Lotyšskej republiky](#), [vláda Lotyšskej republiky](#), [Banka Lotyšska](#), [Komisia pre finančné a kapitálové trhy](#), [Komisia pre sieťové odvetvia](#), [Lotyšské orgány miestnej samosprávy](#), [úradný vestník Latvijas Vēstnesis](#), <http://www.likumi.lv/>

Obsah pôvodných vnútroštátnych jazykových verzií na tejto webovej lokalite spravujú príslušné členské štáty. Preklady týchto textov zabezpečila Európska komisia. V prekladoch preto ešte môžu chýbať možné úpravy pôvodných textov, ktoré neskôr vykoná príslušný štátny orgán členského štátu. Európska komisia vylučuje akúkoľvek zodpovednosť za akékoľvek informácie alebo údaje obsiahnuté alebo uvedené v tomto dokumente. Právne normy v oblasti autorských práv členského štátu zodpovedných za túto stránku nájdete v právnom oznámení.

Členské štáty zodpovedné za spravovanie stránok s národným obsahom práve aktualizujú časť obsahu na tomto webovom sídle vzhľadom na vystúpenie Spojeného kráľovstva z Európskej únie. Ak sa na stránkach nachádza obsah, v ktorom sa táto skutočnosť ešte nezohľadnila, nejde o zámer a čoskoro dôjde k náprave.

Posledná aktualizácia: 07/01/2016